

Fremtidsfullmakt

Hell-konferansen 24.09.22

Torill Aanstad, geriatrisk sykepleier

Til orientering om informasjon om fremtidsfullmakt:

Informasjonen som fremgår her, er hentet fra **www.vergemal.no** og er sist oppdatert i september 2022. Det gjøres oppmerksom på at informasjonen på nettsiden kan endres, for eksempel hvis det skjer endringer i regelverket. Husk å oppdater på eventuelle endringer, før du skriver en fremtidsfullmakt.

Dagens agenda

- Del 1:
 - Samtykke til helsehjelp
 - Samtykkekompetanse
 - Helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse
- Del 2: Planlegging av fremtiden- ulike fullmakter i ulike faser
 - Fremtidsfullmakt
 - Legalfullmakt
 - Vergemål
- Del 3:
 - Eksempel på fremtidsfullmakt
 - Kontaktinfo

Samtykke til helsehjelp

- Hovedregelen om samtykke er hjemlet i Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-1:
 - Helsehjelp kan bare gis med pasientens samtykke, med mindre det foreligger lovhjemmel eller annet gyldig rettsgrunnlag for å gi helsehjelp uten samtykke. For at samtykket skal være gyldig, må pasienten ha fått nødvendig informasjon om sin helsetilstand og innholdet i helsehjelpen.
 - Pasienten kan trekke sitt samtykke tilbake. Trekker pasienten samtykket tilbake, skal den som yter helsehjelp gi nødvendig informasjon om betydningen av at helsehjelpen ikke gis.

Samtykke til helsehjelp

- Det klare utgangspunktet er at pasienten må *samtykke* til helsehjelp
 - Pasienten kan derfor også nekte helsehjelp
 - Samtykkekravet gjelder alle former for helsehjelp
- Pasienten kan samtykke *uttrykkelig* eller *stilltiende*
 - Uttrykkelig: muntlig eller skriftlig
 - Stilltiende: pasienten møter opp til legetimen, eller strekker frem armen for å ta blodprøve
- For at samtykke skal være gyldig må pasienten
 - Få tilstrekkelig og tilpasset informasjon
 - Samtykke frivillig
 - Ha samtykkekompetanse
- Pasienten kan trekke samtykket tilbake

Samtykkekompetanse

- Samtykkekompetanse er en forutsetning for å kunne gi et gyldig samtykke til helsehjelp
 - Pasient og brukerrettighetsloven §4-3 annet ledd:
 - «Samtykkekompetansen kan bortfalle helt eller delvis dersom pasienten på grunn av fysiske eller psykiske forstyrrelser, senil demens eller psykisk utviklingshemming åpenbart ikke er i stand til å forstå hva samtykket omfatter.»
- Den må vurderes konkret og ut ifra nåtidens situasjon
 - En pasient kan ha samtykkekompetanse på ett område, men ikke et annet, og i en situasjon, men ikke en annen
 - Kan variere fra dag til dag, og også i løpet av dagen

Krav om manglende forståelseevne

- «åpenbart ikke i stand til å forstå hva samtykket omfatter»
 - At pasienten ikke forstår begrunnelsen bak eller behovet for å motta helsehjelpen, hva den går ut på, eller hva som kan bli resultatet av å nekte å ta i mot hjelpen
 - Er man som helsepersonell i tvil, skal pasienten ha rett til samtykke, eller å nekte
- Det sentrale er om pasienten klarer å ta en beslutning som ikke i for stor grad er påvirket av sykdommen
- Krever en konkret helhetsvurdering: Man må se på pasientens evne til å forstå informasjon, anerkjenne informasjonen i egen situasjon og erkjennelse av eget hjelpebehov, å vurdere informasjonen som er gitt til avveining av behandlingsoalternativene og å uttrykke et valg.

Vanlige misforståelser

- Pasienter som ikke følger legens råd mangler samtykkekompetanse
- Mangel på samtykkekompetanse er permanent
- Når samtykkekompetanse mangler, mangler den for alle beslutninger
- Pasienter som har demenssykdom mangler alltid samtykkekompetanse

Hvordan vurdere samtykkekompetanse

- Innebærer både etiske og skjønnsmessige overveielser
- Krever at man bruker god tid til både refleksjon og diskusjon
- Relevant informasjon i vurderingen
 - Samtale med pasienten
 - Tilstrekkelig og tilpasset informasjon må gis
 - Pasientens historikk, erfaring og tidligere uttalelser
 - Informasjon fra pårørende og/eller verge
 - Informasjon fra annet helsepersonell som kjenner pasienten godt
- Det er den som yter helsehjelpen som avgjør om pasienten mangler samtykkekompetanse, den med faglig ansvar: lege, psykolog, sykepleier, vernepleier eller annet kvalifisert helsepersonell

Formkrav til selve avgjørelsen

- Avgjørelse om manglende samtykkekompetanse skal være begrunnet og skriftlig, og inneholde
 - hvordan samtykkekompetansen er undersøkt,
 - hva som er gjort for å informere pasienten,
 - hvem som er faglig ansvarlig og
 - hva vedkommendes endelige vurdering og konklusjon er
- Om mulig skal avgjørelsen straks legges frem for pasienten og nærmeste pårørende

Helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse

- Om pasienten ikke viser motstand, er dette hjemlet i Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6
 - Da tar helsepersonellet avgjørelsen om helsehjelp på nærmere vilkår
 - Skiller mellom *lite inngripende* og *inngripende* helsehjelp
 - Da skal helsepersonell kun journalføre helsehjelpen
 - Vedtak er ikke nødvendig
- Om pasienten viser motstand, er dette hjemlet i Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A
 - Bruk av tvang følger strenge vilkår og saksbehandlingsregler
 - Krav om vedtak, som også sendes til Statsforvalteren som fungerer som kontrollorgan

- Del 1:
 - Samtykke til helsehjelp
 - Samtykkekompetanse
 - Helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse
- Del 2: Planlegging av fremtiden- ulike fullmakter i ulike faser
 - Fremtidsfullmakt
 - Legalfullmakt
 - Vergemål
- Del 3:
 - Eksempel på fremtidsfullmakt
 - Kontaktinfo

Hva er en fullmakt?

- Er å gi en annen person myndighet til å opptre og handle på dine vegne
- Eksempel:
 - Fullmakt til å klage på rettigheter eller tjenester
 - Fullmakt til å bruke tjenester på Helsenorge eller kontakte Helfo
 - Fullmakt til å hente ut legemidler på apoteket

Hva er en fremtidsfullmakt?

- Med en fremtidsfullmakt kan du selv bestemme at noen du stoler på, skal ivareta dine interesser den dagen du selv ikke klarer det selv
- Det er et privatrettslig alternativ til vanlig vergemål
- Om du oppretter en fremtidsfullmakt, er du «fullmaktsgiver»
- Personen du velger til å ivareta interessene dine, omtales som «fullmektig», eller «fremtidsfullmektig»
- Ordningen er gratis og du kan selv skrive den
- Er man usikker, ta kontakt med advokat!

Hvilken betydning har det at du oppretter en fremtidsfullmakt?

- En fremtidsfullmakt kan helt eller delvis erstatte vergemål
- En fremtidsfullmakt gir deg større grad av selvbestemmelse også etter at du ikke lenger er i stand til å ta stilling til spørsmål på egne vegne
- Dersom fremtidsfullmakten dekker behovene dine, blir det ikke nødvendig å oppnevne en verge selv om du en gang i fremtiden skulle bli så syk at du ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser

Hvem kan opprette en fremtidsfullmakt?

- Du må ha fylt 18 år og ha evne til å forstå fullmaktens betydning
- Det betyr at du må skrive fullmakten mens du ennå har full forståelse for innholdet i fullmakten du gir til en annen person
- Så lenge du har denne forståelsen kan du også trekke tilbake en opprettet fremtidsfullmakt, eller velge å skrive en ny fremtidsfullmakt.
- Det er en sterk anbefaling at man får en legeerklæring så snart fremtidsfullmakten er skrevet

Hvem kan være fullmektig?

- En fremtidsfullmektig må ha fylt 18 år på tidspunktet fremtidsfullmakten skal benyttes, og fullmektigen kan ikke selv ha verge
- Fullmektigen kan være én eller flere fysiske personer. Eksempler på mulige fullmektiger kan være ektefelle, samboer, barn, søsken, barnebarn, venn eller en annen person du foretrekker
- Som fullmaktsgiver står du fritt til å velge hvem som eventuelt skal ta vare på interessene dine, men det er viktig å velge en person du har særlig tillit til. Det er lurt å spørre den eller de som utpekes som fullmektig, om de er villig til dette
- Fullmektigens livssituasjon vil kunne endre seg fra fremtidsfullmakten opprettes og frem til den senere skal brukes. Det kan derfor være hensiktsmessig å utpeke en fullmektig nummer to, som kan tre inn dersom den foretrukne fullmektigen blir forhindret
- Etter at fullmakten har trådt i kraft, kan du som regel ikke lenger trekke tilbake fremtidsfullmakten. Unntak fra dette kan være dersom du i en periode med alvorlig fysisk helsesvikt ikke selv har maktet å ivareta dine interesser, men at din helsemessige situasjon senere er så forbedret at du ikke lenger har behov for å ha en fullmektig til å gjøre dette

Fremtidsfullmaktens innhold og utforming

- Du bestemmer selv hva fullmakten skal omfatte
- Kan omfatte både *økonomiske* og/eller *personlige* forhold
- Fremtidsfullmakten bør i størst mulig grad dekke personens behov
- Enkelte ting kan IKKE reguleres i en fremtidsfullmakt:
 - å stemme ved valg,
 - inngå ekteskap,
 - erkjenne farskap,
 - samtykke til donasjon av organer,
 - opprette eller tilbakekalle testament eller
 - samtykke til tvang eller
 - andre særlige personlige forhold

Absolutte krav til en fremtidsfullmakt

- Fremtidsfullmakten må være skriftlig, og det må gå klart frem at fullmakten er ment å ha en fremtidsvirkning. Det betyr at fullmakten må være tydelig på at den skal gjelde etter at du har blitt så fysisk og/eller mentalt svekket at du ikke lenger selv greier å ivareta interessene dine innen de områdene fullmakten regulerer.
- Fremtidsfullmakten skal undertegnes av to vitner som du (fullmaktsgiveren) har godtatt.
 - Følgende krav stilles til vitnene:
 - Vitnene må ha fylt 18 år
 - Vitnene må forstå betydningen av å undertegne
 - Fullmektigen selv, fullmektigens ektefelle, samboer, foreldre, barn og barnebarn kan ikke undertegne som vitne

Absolutte krav til en fremtidsfullmakt

- Det stilles også krav om at du som fullmaktsgiver undertegner fullmakten – alternativt vedkjenner deg din underskrift – mens vitnene er til stede
- Vitnenes underskrift skal påføres mens du selv er til stede, og det skal være ditt ønske at fullmakten blir underskrevet
- Unngå å velge vitner som kan ha en egeninteresse i at du oppretter fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakten bør dessuten inneholde:

- Dato for når fullmakten ble opprettet. Datoen på fremtidsfullmakten kan være avgjørende dersom det oppstår tvil om at du var i stand til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet.
- Vitnenes fødselsdato og adresse/kontaktinformasjon. Vitnenes relasjon til deg bør også fremgå, da det vil bidra til å avklare om vitnene er habile eller inhabile med tanke på innholdet i fremtidsfullmakten. Eksempel på relasjon kan være nabo, kollega, venn, fastlege osv. Vitner blir ikke alltid kontaktet, men det kan være ønskelig å ha kontaktinformasjon dersom det stilles spørsmål ved fullmaktens gyldighet.
- Det bør fremgå at vitnene, ved å påtegne fremtidsfullmakten, bekrefter at du har opprettet fremtidsfullmakten av egen fri vilje og at du, som fullmaktsgiver, forstod innholdet og fremtidsfullmaktens betydning da du undertegnet den.
- Dersom det er flere fullmektiger, bør omfanget av kompetanse til hver enkelt fullmektig fremgå klart av fullmakten. Dersom du for eksempel ønsker at en av fullmektigene skal foreta dagligdagse disposisjoner som typisk betaling av utgifter, men at mer betydningsfulle avgjørelser som for eksempel salg av eiendom skal tas av fullmektigene i fellesskap, bør dette fremgå tydelig av fullmakten.

Bestem hva fullmakten skal omfatte

- Det er du selv som bestemmer hva fremtidsfullmakten skal regulere
- Fullmakten kan omfatte både økonomiske og personlige forhold, eller den kan begrenses til nærmere angitte forhold, slik som for eksempel salg av bolig og betaling av regninger. Den gir gode muligheter for å skreddersy gode løsninger
- For å unngå tolkningstvil, er det viktig å angi så presist som mulig hvilke disposisjoner fullmektigen skal ha rett til å foreta. Et viktig råd er å skrive fremtidsfullmakt mens du fremdeles er frisk nok til å tenke gjennom hvordan du ønsker å ha det
- Det frarådes å skrive fremtidsfullmakt utelukkende av hensyn til pårørende, eller å skrive fremtidsfullmakt etter påtrykk fra pårørende eller andre

Bestem hva fullmakten skal omfatte

- **Økonomiske forhold** kan for eksempel være å betale regninger, håndtere løpende inntekter og utgifter, håndtere ulike gjeldsforhold, kjøpe og selge verdipapirer, opprette eller avslutte bankkontoer, drift eller utleie av fast eiendom eller drift av næringsvirksomhet
- **Personlige forhold** omfatter i utgangspunktet alle former for representasjon og ivaretagelse av rettigheter utover det rent økonomiske. Du kan for eksempel velge hvem som skal representere deg overfor Nav, kommune og sykehjem. Da vil fullmektigen din kunne søke om tjenester og ytelser fra det offentlige og klage på vedtak. Personlige forhold kan for eksempel være at man vil bo lengst mulig hjemme, at man vil ha med bestemte eiendeler til sykehjemmet eller at det skal brukes penger på sydenturer eller kulturelle arrangementer som man pleier å ha glede av
- **OBS:** Fullmakt til å rydde opp i *digitale tilganger* vil også være et personlig forhold

- Noen ønsker også å bestemme hvem som skal regnes som nærmeste pårørende
- Hvis du ønsker å peke ut hvem som skal være din nærmeste pårørende, må det fremgå tydelig i fullmakten. Den du utpeker vil da få rettigheter som en nærstående har etter helselovgivningen
- Du kan likevel ikke gi fullmektigen rettigheter som vedkommende ikke ville hatt som nærstående på dette området

Hva bør du passe særlig på når du skriver fremtidsfullmakt?

Salg / overdragelse av fast eiendom eller andel i borettslag:

- Dersom fremtidsfullmakten omfatter salg eller overdragelse bør det klart fremgår hvilke eiendommer fullmektigen kan eller skal selge. Dersom du ønsker at fullmektigen skal kunne selge for eksempel primærbolig, fritidseiendom eller en tomt, bør det tydelig fremgå av fullmakten. Tilsvarende gjelder også hvis fremtidsfullmakten omfatter andre disposisjoner knyttet til eiendom, for eksempel utleie eller at eiendommen skal kunne overdras, for eksempel til fullmektigen.
- Fast eiendom kan identifiseres med gårds- og bruksnummer, og eventuelt også seksjons- og festenummer, samt hvilken kommune eiendommen ligger i. Borettslagsleiligheter kan identifiseres ved at andelsnummer, navn på borettslaget og borettslagets organisasjonsnummer er skrevet i fremtidsfullmakten.
- Det kan også tenkes at du kjøper ny eiendom i tiden fra fremtidsfullmakten opprettes og frem til den eventuelt trer i kraft. Hvis du tror at det kan skje, kan du for eksempel skrive at fullmakten skal gjelde også eiendom som du senere kjøper, arver eller overtar.

Hva bør du passe særlig på når du skriver fremtidsfullmakt?

Spesielt om gavedisposisjoner:

- Det er veldig vanlig at fullmaktsgivere ønsker at fullmektigen skal kunne gi vanlige gaver til nærstående, typisk i anledning fødselsdager og jul.
- I en del tilfeller oppstår uklarheter mht. omfanget av en gave og hvem som skal være gavemottaker. For å unngå slike uklarheter, bør det fremgå klart hva gaven skal bestå i og hvem den skal gis til. Dette er spesielt viktig ved gaver utover det som anses som vanlig.

Hva bør du passe særlig på når du skriver fremtidsfullmakt?

Hva skjer hvis fullmektigen blir inhabil?

- Fullmektigen kan i utgangspunktet ikke ivareta fullmaktsgivers interesser i spørsmål hvor han eller hun er inhabil. Fullmektigen er inhabil dersom vedkommende har, eller kan ha, en egeninteresse i saken. Dette gjelder også dersom fullmektigens nærmeste har, eller kan ha, en egeninteresse i saken.
- Fullmektigen skal da kontakte Statsforvalteren slik at de kan oppnevne en verge til å håndtere problemstillinger hvor fullmektigen er inhabil. Det kan for eksempel være aktuelt dersom fullmektigen og hans/hennes nærmeste familie ønsker å kjøpe fullmaktsgivers eiendom. Et annet eksempel vil være utdeling av forskudd på arv eller større gaver til fullmektigen og fullmektigens familie.
- Dette vil likevel ikke være aktuelt dersom du selv bestemmer at fullmektigen skal kunne representere deg også når vedkommende har en interesse i spørsmålet som skal avgjøres. Det må da klart fremgå av fremtidsfullmakten hva fullmektigen kan gjøre på dine vegne, og hvilke begrensninger som eventuelt gjelder. Alternativt kan du i fremtidsfullmakten bestemme at en annen person skal kunne tre inn og treffe beslutninger i slike spørsmål.
- Statsforvalteren kan kreve opplysninger fra fullmektigen om fullmaktsforholdet, pålegge fullmektigen regnskapsplikt eller erstatte fullmaktsforholdet med vergemål.

Hva gjør jeg etter at fremtidsfullmakten er opprettet?

Skal fremtidsfullmakten sendes til Statsforvalteren eller registreres på annen måte?

- Nei, per i dag er det ingen registreringsordning for fremtidsfullmakter. Fremtidsfullmakten skal ikke sendes til Statsforvalteren før den har trådt i kraft. Når fremtidsfullmakten har trådt i kraft, er det opp til fullmektigen om han eller hun ønsker å søke om stadfesting hos Statsforvalteren.

Vurder om du bør skaffe deg en legeerklæring

- I noen tilfeller kan det være lurt å oppsøke fastlegen og få en legeerklæring så snart fullmakten er skrevet. Dette er særlig viktig dersom du har en begynnende kognitiv svikt på det tidspunktet du underskriver fremtidsfullmakten. På den måten kan du unngå at det senere oppstår tvil om at du forstod fremtidsfullmaktens innhold og betydningen av å opprette en fullmakt.
- Legeerklæringen vil bekrefte at du forstår fullmaktens betydning på de områdene den regulerer. Bestill time til fastlegen med dette som formål. Ta med fremtidsfullmakten til legen slik at dere kan snakke om innholdet i fullmakten. Det vil gjøre det lettere for legen å vurdere om du forstår betydningen av innholdet i fullmakten. En legeerklæring er uansett en enkel måte å forsikre seg om at det ikke senere stilles spørsmål ved fremtidsfullmaktens gyldighet, for eksempel hvis du skulle bli rammet av alvorlig sykdom som utvikler seg raskt.

Hva gjør jeg etter at fremtidsfullmakten er opprettet?

Kan en fremtidsfullmakt forhåndsgodkjennes av Statsforvalteren?

- Statsforvalteren kan ikke forhåndsgodkjenne en fremtidsfullmakt. Som fullmaktsgiver har du selv ansvar for at fremtidsfullmakten er gyldig opprettet, og at den dekker ditt fremtidige hjelpebehov og ønske om bistand. Hvis fullmakten skrives noe tid før den eventuelt trer i kraft, kan det være fornuftig å lese gjennom fremtidsfullmakten med jevne mellomrom. Så lenge du er i stand til å ivareta dine egne interesser, kan du selvsagt trekke tilbake en fullmakt og eventuelt velge å skrive en ny.

Oppbevaring av fremtidsfullmakt

- Det eksisterer per i dag ingen oppbevaringsløsning for fremtidsfullmakter, slik det gjør for testamenter.
- Statsforvalteren anbefaler at du oppbevarer den originale fremtidsfullmakten forsvarlig, for eksempel i en safe, våpenskap eller lignende. Oppbevaring bør avtales med eller gjøres i samråd med fullmektigen, slik at han eller hun vet hvor fremtidsfullmakten er når den skal tas i bruk. Hvis du har få eller ingen nære pårørende, kan det være lurt å informere fastlegen om at du har opprettet en fremtidsfullmakt og hvem du har utpekt som fullmektig.

Når trer fremtidsfullmakten i kraft?

- *Vergemålsloven sier at fremtidsfullmakten trer i kraft når fullmaktsgiver «på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser» i forhold som er omfattet av fremtidsfullmakten.*
- Så lenge fullmaktsgiver er i stand til å forstå fremtidsfullmaktens betydning, vil vedkommende normalt kunne ivareta sine egne interesser selv, eventuelt få hjelp gjennom en alminnelig fullmakt.
- Hvis fullmaktsgiver blir alvorlig fysisk svekket, enten det er i tillegg til annen sykdom eller det er hans eller hennes hoveddiagnose, kan fremtidsfullmakten likevel tre i kraft på et tidligere tidspunkt. Ikrafttredelse vil da avhenge av hvor alvorlig og varig tilstanden er.
- Fullmektigen må ta stilling til om fullmakten har trådt i kraft. Dersom man som fullmektig er usikker på om fremtidsfullmakten har trådt i kraft, kan man kontakte Statsforvalteren for veiledning.
- Du kan også ta kontakt med fastlege, behandlende lege eller tilsynslege og be om at vedkommende lege vurderer fullmaktsgivers evne til å forstå fullmaktens betydning og/eller tar til stilling til om fullmaktsgivers helse er så alvorlig svekket at fremtidsfullmakten trer i kraft.
- Man kan også ha dette som et krav i fremtidsfullmakten, at lege skal vurdere en som «ikke samtykkekompetent», for at den skal tre i kraft.

Stadfesting av fullmakten

- En fremtidsfullmakt trenger ikke nødvendigvis å stadfestes av Statsforvalteren. Forutsatt at fremtidsfullmakten oppfyller formkravene og fullmaktsgiver var i stand til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet, vil fremtidsfullmakten være gyldig uavhengig av Statsforvalterens stadfesting av ikrafttredelse. Stadfesting kan imidlertid gjøre det lettere for deg å representere fullmaktsgiver overfor tredjepersoner, for eksempel; banken.
- Hvis du skal selge eller overdra eiendom på vegne av fullmaktsgiver, bør du søke om stadfesting av fullmakten. Kartverket krever nemlig at Statsforvalteren har stadfestet fremtidsfullmaktens ikrafttredelse, og det kan være lurt å søke om stadfesting i god tid før salg eller overdragelse. Da unngår du at prosessen stopper opp i påvente av Statsforvalterens saksbehandling.
- Dersom Statsforvalteren stadfester ikrafttredelsen av fremtidsfullmakten, vil du motta en attest som du kan legge frem når du ivaretar fullmaktsgivers ønsker og behov. Statsforvalteren sørger for at fremtidsfullmakten tinglyses og registreres i aktuelle registre.

Når kan fremtidsfullmakten stadfestes?

- Statsforvalteren kan stadfeste en fremtidsfullmakt først når den har trådt i kraft, det vil si at fullmaktsgiver må være kommet i en slik tilstand som er beskrevet i vergemålslovens paragraf 78. Først da kan man som fullmektig søke om at Statsforvalteren stadfester en fremtidsfullmakt.

Hva må fullmektigen gjøre for å søke Statsforvalteren om stadfesting av en fremtidsfullmakt?

- For at Statsforvalteren der du bor skal kunne ta stilling til om fremtidsfullmakten kan stadfestes eller ikke, må fullmektigen sende inn:
 - Utfylt søknadsskjema «Søknad om fylkesmannens stadfestelse av ikrafttredelse av fremtidsfullmakt»
 - Fremtidsfullmakten i original
 - Dokumentasjon på at fullmaktsgiveres pårørende er varslet om fremtidsfullmaktens innhold og ikrafttredelse. Dokumentasjonen skal fortrinnsvis være signert av de pårørende og sendes inn sammen med søknadsskjemaet.
 - Legeerklæring hvor det tas stilling til:
 - fullmaktsgivers diagnose(-r) som er relevante for at fremtidsfullmakten skal tre i kraft
 - fullmaktsgivers evne til å ivareta personlige og økonomiske interesser
 - om eventuell manglende evne til å ivareta egne interesser har sammenheng med fullmaktsgivers diagnose(-r)
 - vurdering av fullmaktsgivers tilstand og evne til å forstå innholdet i fullmakten

- Statsforvalteren ønsker dessuten at legen oversender legeerklæring eller journalopplysninger som gir informasjon om fullmaktsgivers evne til forstå fullmaktens betydning på det tidspunktet da fremtidsfullmakten ble skrevet.
- Dette er særlig viktig dersom fullmaktsgiver hadde høy alder på det tidspunktet fremtidsfullmakten ble opprettet, og det går forholdsvis kort tid før den trer i kraft, eller i tilfeller hvor fullmaktsgiver hadde en begynnende kognitiv svikt på opprettelsestidspunktet.
- Dersom Statsforvalteren ikke mottar helseopplysninger om fullmaktsgivers evne til å forstå fullmaktens betydning på opprettelsestidspunktet, må man regne med at saksbehandlingen tar lengre tid.

Litt om Legalfullmakt

- Nærstående kan gjøre dagligdagse økonomiske disposisjoner på vegne av et familiemedlem som på grunn av demens eller annen sykdom eller skade, ikke kan ivareta sine økonomiske interesser.
- Handlinger som kan gjøres innenfor ordningen er særlig: betaling av regninger, å kjøpe erstatning for eiendeler som blir ødelagt eller utbrukt, betaling av skatter, å gi vanlige gaver av mindre størrelse ved bursdager, jul og liknende og dekning av vanlig forbruk.
- Hvis det er behov for å gjøre større disposisjoner må det vanligvis opprettes vergemål. Det samme gjelder hvis familiemedlemmet trenger hjelp til ting som ikke handler om økonomi.
- Den nærstående trenger ingen fullmakt fra familiemedlemmet for å handle for personen. Representasjonsretten gjelder i første rekke ektefelle eller samboer, deretter barna og barnebarna.

Kort om Vergemål

- Vergemål er en frivillig, offentlig hjelpeordning
- Statsforvalteren gjør en vurdering av om vilkårene for vergemål er oppfylt og om personen har behov for verge eller om andre løsninger dekker hans eller hennes behov
- Hvem kan være verge? Nær familie, andre med tilknytning til personen, eller faste, profesjonelle verger
- Vergemålet skal tilpasses personens behov og kan omfatte både personlige og økonomiske interesser
- Vergen skal ivareta personens interesser og kan ikke gjøre noe mot hans eller hennes vilje
- Vergen må søke godkjenning fra Statsforvalteren for større disposisjoner
- Statsforvalteren fører tilsyn med vergene

- Det er viktig at du selv tenker gjennom hvordan du ønsker å bli ivaretatt når du ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser
- I mange tilfeller ser Statsforvalteren at det oppstår et større hjelpebehov enn det som er beskrevet i fremtidsfullmakten
- Det er ingenting i veien for å begrense fullmakten, men det bør i så fall være et bevisst valg. Ofte ser man at fremtidsfullmakter begrenses til å omfatte kun salg av bolig, arveforskudd og betaling av regninger
- Hvis du skulle bli rammet av demens eller annen alvorlig sykdom og ikke lenger kan ivareta dine egne interesser, er det flere beslutninger som må tas, avgjørelser som da gjerne faller utenfor de fremtidsfullmaktene som du kan finne som eksempler på internett
- Dersom fremtidsfullmakten er svært begrenset, enten utilsiktet eller fordi du bevisst har valgt å avgrense fullmakten, kan løsningen være at du må ha et vergemål (som løper parallelt med fremtidsfullmaktsforholdet) hvis det skulle oppstå andre og/eller uforutsette spørsmål.

- Del 1:
 - Samtykke til helsehjelp
 - Samtykkekompetanse
 - Helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse
- Del 2: Planlegging av fremtiden- ulike fullmakter i ulike faser
 - Fremtidsfullmakt
 - Legalfullmakt
 - Vergemål
- Del 3:
 - Eksempel på fremtidsfullmakt
 - Kontaktinfo

Eksempel på fremtidsfullmakt

- Denne er en faktisk fremtidsfullmakt
 - Har nå trådt i kraft
 - Er gyldig på alle måter
 - Personlig
 - Økonomisk

FREMTIDSFULLMAKT

Trondheim_____

Fullmaktsgivers fulle navn : xxxxx xxxxxxxx

Fullmektigers fulle navn : xxxxx xxxxxxxx

Xxxxx xxxxxxxx

Jeg xxxxx xxxxxxxxxx – fnr. xx.xx.xx xxxxx, som er samtykkekompetent, og forstår denne fullmaktens innhold, bekrefter med dette at punktene under er utformet sammen med meg, etter mine ønsker og at den ivaretar mine interesser.

IKRAFTTREDELSE

Fullmakten skal tre i kraft hvis jeg ikke lenger er samtykkekompetent på grunn av demens, sinnslidelse, annen kognitiv svikt eller alvorlig svekket helse, som medfører at jeg ikke lenger er i stand til å ivareta mine interesser ut fra mine ønsker og hva jeg har behov for. Det skal foreligge legeerklæring angående min samtykkekompetanse, før fullmakten trer i kraft. Fullmektigene kan innhente slik erklæring fra lege dersom det er nødvendig ut fra min helsetilstand.

Fullmektigene skal, på en slik måte at det er tilpasset min helsetilstand, orientere meg om at fullmakten trer i kraft.

Det er ingen andre pårørende som skal eller bør varsles om at fullmakten trer i kraft.

FULLMEKTIGER

Jeg gir fullmakt til mine to døtre xxxxx xxxxxx f.nr. xx.xx.xx xxxxx og xxxxx xxxxxxxx f.nr. xx.xx.xx xxxxx slik at de sammen kan ivareta mine interesser for alle punkter som er nevnt nedenfor, fra det øyeblikket fullmakten trer i kraft.

Mine fullmektiger skal ivareta mine interesser for følgende områder:

ØKONOMISKE FORHOLD

Betale mine utestående regninger , herunder betjene gjeld, fra mine kontoer

Håndtere løpende inntekter

Avslutte løpende avtaler med økonomiske forpliktelser, som jeg ikke lenger har nytte/glede av (eksempelvis abonnementer på aviser, telefon, bokklubber og lignende)

Inngå avtaler med økonomiske forpliktelser på mine vegne, når dette er avtaler jeg har behov for (eksempelvis betalingstjenester til kommunen, for praktisk bistand, kostabonnement og lignende)

Beslutte tidspunkt for salg, og selge min eiendom xxxxxxxxxxx Gårdsnr, xxx bruksnr. xxx , xxxxxx
xxxxx, Trondheim, dersom jeg får fast sykehjemsplass

Avhende/ selge campingvogn type xxxxxxxxxxx, med registreringsnummer xxxxxxxx med tilhørende utstyr ved (adresse).

Avhende/ selge Bil med registreringsnummer xxxxxxxx ,og annet løsøre jeg ikke lenger kan benytte meg av.

Bilhenger type Gaupen med registreringsnummer xxxxxxxx

Det er mitt uttrykte ønske, at dersom jeg får permanent plass på sykehjem, og eller i heldøgns omsorg, uten mulighet til å flytte hjem til tidligere privat bolig, skal boligen selges, og overskudd fra salg av fast eiendom(som nevnt over), utover det jeg trenger til hverdagslige aktiviteter og utstyr (deriblant klær, medisiner, legebesøk, sosiale aktiviteter, frisør, fotpleier og lignende), samt dekning av all min gjeld, utdeles som forskudd på arv til mine to døtre. Fordelingen skjer etter tidligere nedskrevet fordelingsnøkkel for arv. Likeledes gjelder overskudd av salg av campingvogn bil og annet løsøre (også som nevnt over) Det skal gjenstå minimum xxxxxxxx kr på min konto etter evt fordeling.

Kjøpe gaver til familiemedlemmer, også til fullmektigene selv, på mine vegne, når dette er gaver jeg selv ville kjøpt på egen hånd hvis jeg kunne. Gavens kostnad begrenses oppad til kr xxxxx

DISPOSISJONSFULLMAKT OVENFOR BANK OG FINANSINSTITUSJONER

Disponere alle mine kontoer i (Navn på bank/er) i forbindelse med betalingstjenester knyttet til kontoene, avslutning av kontoer som ikke lenger er i bruk. Salg / innløsning og kjøp av verdipapirer og fond på mine vegne.

Kunne ta beslutninger om, og avslutte mine forsikringer i forsikringselskap

Disponere over min eierandel i (Evt finansinstitusjoner).

RETTIGHETER OG BESLUTNINGER SOM ANGÅR MIN HELSE OG ANDRE PRIVATE FORHOLD

Som nærmeste pårørende i kontakt med hjelpeapparat i kommunen og andre offentlige instanser herunder ligningsmyndigheter, biltilsyn, eiendomsregister, NAV og lignende.

Der hvor det er påkrevd med en angitt nærmeste pårørende fungererer xxxx xxxxxxxx som dette.

Det er mitt uttrykte ønske at begge fullmektiger, som er mine døtre, skal ha innsynsrett i min pasientjournal.

Fullmektigene kan ta beslutninger på mine vegne på alle områder som omhandler medisinsk behandling, avslutning av slik behandling, (herunder også livsforlengende behandling) miljøterapeutiske tiltak, tjenestetilbud fra kommunen og alle forhold angående min helse, som ellers ville krevd mitt samtykke.

ENDREDE FORHOLD

Dersom en av mine fullmektiger ikke lenger er i stand til å ivareta sine oppgaver som fullmektig eller er forhindret fra dette, i henhold til denne fullmakten, skal den andre fullmektigen kunne ta beslutninger og disposisjoner alene. (Eksempelvis langvarig sykdom eller dødsfall hos den ene fullmektigen.)

FULLMEKTIGENES PLIKTER

Fullmektigene skal:

Handle i samsvar med fullmakten og fremme fullmaktsgiverens interesser og rettigheter

Høre fullmaktsgiveren, så langt dette er mulig, før beslutninger treffes

Fullmektigene fører enkelt løpende regnskap for disposisjoner de foretar på fullmaktsgivers vegne.

Sted: Trondheim

Dato: xx.xx.xxxx

Signatur

Som særskilt tilkalte vitner, bekrefter vi herved at ovenstående fremtidsfullmakt i dag, mens vi begge var til stede samtidig, ble undertegnet av fullmaktsgiver xxxxx xxxxxxxxxx og at hun vedkjente seg den som sin vilje om hun i fremtiden ikke skulle være i stand til å ivareta sine egne interesser. Vi er ikke fullmektiger etter fullmakt, og underskriver herved, etter xxxxx xxxxxxxxxx sitt eget ønske, mens hun selv er til stede og bekrefter at hun har opprettet fremtidsfullmakten av egen fri vilje.

Sted: Trondheim

Dato: xx.xx.xxxx

Vitne 1: _____

Vitne 2: _____

Født:

Født:

Adresse:

Adresse:

Relasjon:

Relasjon:

Signatur: _____

Signatur: _____

Kontaktinfo

- Spørsmål om privatøkonomi?
 - Økonomitelefonen for pensjonister (Pensjonistforbundet) 22 42 73 00
 - NAV har egen rådgivningstjeneste om privatøkonomi
- Spørsmål om fremtidsfullmakt, legalfullmakt eller vergemål?
 - Statsforvalteren i Trøndelag fylke (vergemålsavdelingen) 74 16 80 00
- Spørsmål om tilgang til bankkontoer, bruk av bank-ID mv?
 - Snakk med banken om disposisjonsfullmakt på konto
- Spørsmål om helse- og omsorgstjenester og pasient- og pårørenderettigheter?
 - Pasient og brukerombudet Trøndelag 73 53 51 00
 - Statsforvalteren

Takk for oppmerksomheten!